

Turistická zóna Zakopané - Zuberec - Liptovská Mara

Hodnotenie z hľadiska ochrany prírody

*v zmysle zásady komplexného riešenia cestovného ruchu ako jedného
z možných nástrojov trvalo udržateľného využívania územia*

Vypracoval: RNDr. Ján Zuskin, Z & M Consult

Likavka, september 2003

1. Všeobecné hodnotenie štúdie z hľadiska záujmov ochrany prírody

Ciele zámeru turistickej zóny Zakopané - Zuberec - Liptovská Mara možno hodnotiť jednoznačne pozitívne vzhľadom na snahu o koordinovaný, systémový a komplexný rozvoj regiónu na báze cestovného ruchu, ktorý zhodnotí prírodný potenciál územia a vysoký dopyt na strane poľského návštevníka. Primerané formy cestovného ruchu sú najperspektívnejším zdrojom pre rozvoj obcí a miestneho obyvateľstva pri súčasnom využití a zachovaní prírodného bohatstva v oblasti.

Veľký dôraz sa v zámere kladie na zvýšenie kultúry krajiny, trvalo udržateľný rozvoj, ekologizáciu technického riešenia projektov a minimalizáciu nepriaznivých vplyvov na životné prostredie. Prezentuje to najmä návrh na využitie alternatívnych zdrojov pre dopravu a získavanie energie, energetické využitie regionálnej biomasy, trvalo udržateľné hospodárenie na poľnohospodárskej pôde a pod.

Z hľadiska ochrany prírody je proklamovaný prínos v podobe odľahčenia územia NP presunutím ťažiska rozvojových aktivít a služieb do územia s 1. a 2. stupňom ochrany, rešpektovanie maloplošných chránených území a pod.

Už v rovine všeobecného hodnotenia je však potrebné uviesť, že celkové poňatie zámeru aj konkrétne projekty, tak ako sú navrhnuté, prinášajú napriek snahe o proklamovanú ekologizáciu riešenia, viaceré okruhy problémov, ktoré sú vo vzťahu k záujmom ochrany prírody a krajiny silne konfliktné. Pokiaľ v rámci ďalšieho riešenia turistickej zóny nebudú niektoré zámery prehodnotené a upravené, je reálny predpoklad, že súlad s požiadavkami zo strany inštitucionálnej ochrany prírody sa nedosiahne a z tohto pohľadu sa zámer ako celok stane nepriechodným. Pochopiteľne, aj zo strany ochrany prírody sú možné určité ústupky a kompromisy. Tieto však treba očakávať iba výnimočne, v prípade projektov, ktoré sú pre úspech celého zámeru nosné a bez možnosti alternatívneho riešenia. V prípade akceptovania väčšieho zásahu do ekosystémov u takýchto projektov je pochopiteľne nutné prehodnotiť ostatné konfliktné zámery a uviesť ich do súladu s požiadavkami na ochranu prírodného prostredia.

V nasledovnej časti sú uvedené rozporné okruhy problémov všeobecne podľa zamerania zámerov s analýzou potenciálneho konfliktu a doporučeniami na zosúladenie so záujmami ochrany prírody.

2. Okruhy problémov, ktoré sú z hľadiska ochrany prírody potenciálne konfliktné

Strediská zjazdového lyžovania

Strediská zjazdového lyžovania sú uvádzané ako primárna aktivita pre pritiahnutie poľskej klientely, čo je vzhľadom na prírodný potenciál logické. Navrhuje sa zvýšenie na trojnásobok súčasnej kapacity a zvýšenie dĺžky tratí až na štvornásobok. **Prevažujú návrhy nadštandardné, s dlhými traťami a značným sklonom, je zrejma snaha o zvýšenie podielu stredne ťažkých aj ťažkých terénov.** Otázne je, či práve toto je ponuka, ktorú ocení priemerný návštevník z Poľska. Ponuka najnáročnejších tratí osloví len časť klientely. Väčšia časť najmä rodiny s deťmi však bude vyhľadávať aj menej náročné kratšie trate. Podhodnotená je v zámere ponuka pre najnižšie vekové kategórie a začiatočníkov (samozrejme doplnkovo, nie ako primárna ponuka).

Ťažisko zjazdových tratí je mimo existujúcich chránených území s cieľom zníženia zaťaženia v jadre NP, čo je z hľadiska úspechu celého zámeru prínosom. V zásade nie je myšlienka vybudovania zimných stredísk v predmetnom území v rozpore so záujmami ochrany prírody.

Neprijateľné je však celkové zvolené riešenie z dôvodu presýtenia priestoru a nadhodnotenia parametrov a z toho vyplývajúcich výrazných priamych dopadov na prírodné prostredie. Otázna je aj únosnosť prostredia počas prevádzky zariadení vzhľadom na ich vysokú kapacitu.

Zámer uvažuje s vybudovaním viacerých veľkokapacitných zimných stredísk v rámci jedného horského celku. V Skorušinských vrchoch je navrhnutých spolu 14 horských dopravných zariadení, z toho 12 novovybudovaných, v 2 prípadoch ide o rekonštrukciu existujúcich vlekov. V 12 prípadoch sa teda jedná o úplne nový zásah do prostredia, pričom v zámere nad klasickými vlekmí prevažujú sedačkové lanové dráhy (9 ks). Navrhuje sa 5 sedačkových lanoviek v riešení „cez kopec“. Dĺžka jednotlivých dopravných zariadení sa pohybuje od 2 do 3,5 km. Vo všetkých prípadoch je potrebné vybudovanie zjazdových tratí v lesnatom alebo prevažne lesnatom teréne.

- odlesnenie

Ako najväčší problém sa javí plošné odlesňovanie na LPF. Lesnatosť pohoria Skorušiny je značná a nenachádzajú sa tu nelesné plochy, ktoré by priestorovo a výškovo umožňovali vybudovať náročnejšie zjazdové trate bez rozsiahlych zásahov do lesných porastov. Vzhľadom na dĺžku a parametre jednotlivých navrhovaných tratí a lanoviek ide o pomerne rozsiahle výruby od 5 do 20 ha lesa. Ide najmä o lesy v hrebeňovej časti pohoria. Návrhy zjazdoviek a teda aj výruby sú sústredené na pomerne malej ploche, v malých vzdialenostiach od seba. Napríklad pri zámeroch Skorušina a Blatná ide o o sústavu 6 zjazdoviek a 5 lanoviek a vlekov v dĺžke pohoria cca 2 km. Celkové výruby v rozsahu viac ako 32 ha v takomto prípade predstavujú závažný zásah do podstaty ekosystémov. Okrem priamej likvidácie porastov s následným oslabením pôdoochrannej a retenčnej funkcie, ide o silný zásah do biotopov živočíchov viazaných na lesné ekosystémy.

Návrh uvažuje so zalesnením plôch na PPF v rozsahu požadovaného odlesnenia. Tento zámer však v žiadnom prípade nemôže splniť účel náhrady za výrub lesa z viacerých dôvodov. Vysadený les bude plniť funkcie vzrastlého zapojeného porastu až po uplynutí niekoľkých desaťročí. Funkcie, ktoré plní les na LPF vo vyšších nadmorských výškach, na hrebeni a svahoch pohoria sa nedajú nahradiť zalesnením plôch na inom stanovišti. Aj keď sa zalesnením zväčší plocha lesa v náhradných priestoroch, dôsledky odlesnenia na mieste pôvodného lesa ostanú.

- zalesnenie

Konfliktom z hľadiska stability krajiny i vlastnej ochrany prírody je i samotné zalesňovanie na PPF. V dotknutom priestore je PPF v podhorí zastúpená trvalými trávnmami porastami - pasienkami a lúkami, ktoré sa striedajú s nelesnou zeleňou a vytvárajú tak špecifickú štruktúru krajiny. Nelesné biotopy, aj keď sekundárne, sú významným prvkom z hľadiska biodiverzity. Na extenzívne využívané pasienky a kosné lúky sú spravidla viazané ochranársky významné fytoocenózy s výskytom vzácných a chránených druhov. Premena takýchto plôch na les je nežiaduca. Realizovať náhradnú výsadbu v dotknutom priestore v celom rozsahu, aký predpokladá zámer, predpokladá zalesniť aj priestory, kde je zachovanie nelesných krajinných štruktúr z hľadiska ochrany krajiny primárne.

- zasnežovanie

Zámer uvažuje so zasnežovaním zjazdových tratí využívajúc ako zdroj vody Studený potok a jeho prítoky. Vzhľadom na počet navrhovaných tratí a ich dĺžku sa dá predpokladať, že odber vody nebude zanedbateľný a keďže bude potrebný najmä v období s nižšími zrážkami a teda i nižšej vodnatosti tokov mohol by nepriaznivo ovplyvniť odtokové pomery v povodí Studeného potoka. I keď je možné technicky riešiť čerpanie vody viacfázovo, s priebežnou akumuláciou a pod., aj tak by tento aspekt mohol prispieť k odmietavému postojovi zo strany ochrany prírody k celému zámeru výstavby zimných stredísk.

- prevádzka v jarnom období

Výroba technického snehu súvisí aj s predĺžením sezóny, zámer uvádza garanciu 120 dní u severne orientovaných tratí. Jarné obdobie (koniec marca, apríl) je najcitlivejším pre ochranu živočíchov z dôvodu reprodukčných aktivít (párenie, hniezdenie a kladenie znášok a vyvážanie mláďat). V prípade návrhu zjazdoviek, u ktorých sa predpokladá predĺženie prevádzky aj na apríl, sa dá reálne očakávať silný rozpor s inštitúciami ochrany prírody z dôvodu vyrušovania v najcitlivejšom období u viacerých druhov chránených živočíchov. Týka sa najmä tetra hólneho, pre ktorého je pohorie Skorušiny najmä v okolí Malatinej a Borového vhodným biotopom s tokaniskami.

- riešenie „cez kopec“

Myšlienka napojenia širšieho priestoru na centrálnu rozvojovú os prostredníctvom prepojenia sedačkovými lanovkami cez hrebeň pohoria je zaujímavá z pohľadu návštevníka a z hľadiska možností ďalšieho rozvoja niektorých obcí. Aj u tohto riešenia však treba počítať s rozporom, keďže ide až o 5 takýchto zámerov navrhovaných v pomerne krátkych úsekoch hrebeňa (blízko seba). Dôsledkom bude priečne rozdelenie masívu viacerými odlesnenými pásmi vrátane faktoru vyrušovania a to od úpätia po hrebeň na oboch stranách pohoria. Je možné očakávať námietku, že vzniknú určité migračné bariéry a izolácia lesných celkov s následným vplyvom na biotu. Tento predpoklad je reálny najmä v súvislosti s navrhovaným predĺžením zimnej prevádzky na jarné obdobie.

- chránené územia (vyhlásené a navrhované)

Návrh turistickej zóny v úvode deklaruje okrem iného aj rešpektovanie chránených území vrátane návrhu na zriadenie Chočského národného parku. S výnimkou splavu Oravy a prechodu Kvačianskou roklinou sú všetky navrhované zámery situované mimo chránených území so 4. a 5. stupňom ochrany a na území TANAP sa obmedzujú na návrh rekonštrukcie existujúceho zariadenia. V prospech návrhu turistickej zóny hovorí skutočnosť, že ťažisko zámerov a teda i sprievodných zásahov do prostredia je situované do voľnej krajiny, v menšom rozsahu do ochranného pásma. V značnom rozpore s tým je však zámer na vybudovanie zimných stredísk Holica a Ostré, ktoré sú navrhované priamo v jadrovom území navrhovaného Chočského národného parku. I keď NP je zatiaľ len v štádiu návrhu, je potrebné pristupovať k jeho plánovanému využitiu, tak ako by išlo o už vyhlásené územie. Je potrebné eliminovať zámery, ktoré môžu svojím zásahom znížiť kvalitu predmetného územia a tým aj jeho šance na zvýšenie stupňa ochrany. Treba brať do úvahy aj skutočnosť, že jedným z dôvodov na návrh Chočského národného parku bola práve zachovalosť krajinných štruktúr bez výraznejších negatívnych prvkov a to je zároveň aj najväčšia devíza tohto územia pre rekreačné a turistické využitie v budúcnosti. To isté platí vo vzťahu k pripravovaným územiám európskeho významu známym pod názvom NATURA.

Z pohľadu navrhovaného NP možno považovať za obhájitelné zámery, ktoré zasahujú do ochranného pásma, pokiaľ svojim charakterom nenarušia typickú krajinnú štruktúru podhoria (ubytovanie, relaxačné služby). Zjazdové trate a lanovky sú akceptovateľné len v prípade využitia vhodného terénu bez závažných zásahov do lesných ekosystémov.

- prvky ÚSES

Vo vzťahu k prvkom územného systému ekologickej stability, ktoré sú zastúpené v dotknutom území, je návrh značne konfliktný. Zastúpenie významných prvkov je tu veľmi silné na úrovni nadregionálnej aj regionálnej. Zámery s výnimkou dopravného systému sú situované mimo nadregionálnych biocentier, viaceré z nich sú však v územnom konflikte s ďalšími prvkami ÚSES. Zámery na výstavbu lyžiarskych stredísk v Skorušinských vrchoch priamo zasahujú do regionálneho terestrického biokoridoru, ktorý prebieha týmto pohorím, pričom navrhované lanovky

a zjazdové trate (predovšetkým tie, ktoré sú riešené „cez kopec“) pôsobia ako priama priečna bariéra prerušujúca biokoridor. Zámer č. 5 je súčasne situovaný aj priamo v regionálnom biocentre. Ďalšie konflikty vyplývajú zo zámeru využitia rieky Oravy ako nadregionálneho hydrického biokoridoru či všetkých zámerov v horskom masíve Chočských vrchov v pokračovaní Západnými Tatrami ako nadregionálneho terestrického biokoridoru. Samotná existencia navrhovanej výstavby a následnej prevádzky na území prvkov ÚSES nemusí byť prekážkou, pokiaľ nedôjde k oslabeniu alebo ohrozeniu funkcií týchto prvkov v rámci systému ekologickej stability. V prípade výstavby všetkých zimných stredísk, tak ako sú navrhnuté, k narušeniu funkcií celkom určite dôjde, preto je reálny predpoklad, že uvedený rozsah týchto zámerov bude nerealizovateľný aj z titulu konfliktu na úrovni územného systému ekologickej stability. V každom prípade zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny poskytuje právnu ochranu nielen chráneným územiám ale aj významným krajinným segmentom, ktoré sú vyčlenené v rámci ÚSES, preto v záujme priechodnosti návrhu celej turistickej zóny bude nevyhnutné upraviť rozsah.

Všeobecné doporučenia:

V každom prípade je nevyhnutné prehodnotiť celkový rozsah návrhov zimných stredísk, ak má byť zámer ako celok priechodný. Z hľadiska ochrany prírody je možné počítať s racionálnym prístupom k problematike odlesnenia a ďalších dôsledkov na prírodu aj v prípade väčšieho strediska s nadštandardným vybavením, zasnežovaním, viacerými vlekmí atď. v záujme posilnenia regiónu pre cestovný ruch, ktorý je najprimeranejším spôsobom zhodnotenia prírodných zdrojov. Je však vylúčené, aby takýto ústupok bol urobený v prípade všetkých navrhovaných stredísk. Doporučujeme teda upraviť výber a lokalizáciu stredísk prípadne objektovú skladbu tak, aby ostali zachované nadštandardné komplexne vybavené strediská (nie všetky ale napr. 2), aj možnosť prístupu z dvoch strán (nie všade ale napr. v 2 prípadoch) a pod., prípadne doplniť ďalšie návrhy menej náročné na prostredie.

- doporučujeme ponuku upraviť na rôznorodjšiu t. j. ponechať určitý podiel náročných tratí, doplniť vybavenosť pre nenáročné cieľové skupiny
- navrhujeme realizovať max. 2 nadštandardné strediská, v rámci ktorých prípadne upraviť objektovú skladbu (výber podmienený rozsahom potenciálnych zásahov do ekosystémov) napr. nasledovný model: jedna 3 - 4 km dlhá stredne ťažká zjazdová trať s lanovkou v riešení cez kopec + 1 kratšia a nenáročnejšia trať s LV + 1 „somárska lúka“ s detským LV + sociálne a stravovacie zariadenie; v jednom stredisku možná prípadne i doplnková vybavenosť napr. U rampa.
- zredukovať počet „cez kopec“ riešení; pri modeli s dvomi je možné zabezpečiť napojenie viacerých obcí na centrálnu dopravnú a rozvojovú os, tak ako to zámer navrhuje bez neúmerneho zvýšenia dopravných vzdialeností či straty motivácie u návštevníkov (napr. model Blatná + Súšava)
- úplne vylúčiť zámer Holica a Ostré z jadra navrhovaného NP
- doplniť ponuku o viacero menších stredísk jednoduchej ale kvalitnej objektovej skladby napr. trať do 1000 m, LV (netreba SLD), môže byť zasnežovanie, sociálne zariadenie, občerstvenie; lokalizovať v blízkosti obcí (najmä mimo hlavnej rozvojovej osi) s využitím vhodných prirodzene nelesných sklonitých terénov; podporí rozvoj ubytovacích kapacít a služieb v obciach a vytvorí rôznorodjšiu ponuku a možnosť výberu pre klientov
- všetky úpravy zámerov prispôbiť potrebe minimalizácie plošných výrubov lesa najmä v hrebeňovej časti pohoria, viac sa orientovať na prirodzene nezalesnené plochy
- prehodnotiť rozsah zámerov, ktoré sú v silnom konflikte s funkciami prvkov ÚSES
- obmedziť jarnú prevádzku len na niektoré lyžiarske trate (vhodný výber)

- mimo NP podporiť rekonštrukciu existujúcich zariadení za účelom skvalitnenia a zvýšenia kapacity, prípadne aj s predĺžením
- výber konkrétnych plôch PPF na zalesnenie zosúladiť s požiadavkami na zachovanie významných biotopov a diverzifikovanej krajinskej štruktúry

CBT trasy

Zámer uvažuje s vybudovaním upravených trás pre bežecké lyžovanie a cyklistiku v dotknutom priestore. Ide o dôležitý projekt, ktorý rozšíri ponuku športových aktivít v zóne. Z hľadiska ochrany prírody možno očakávať pozitívne hodnotenie z dôvodu rozloženia záťaže spôsobenej týmito aktivitami v celom priestore bez neúnosného lokálneho zaťaženia, prínosom je aj možnosť nasmerovania návštevníkov mimo citlivých a zraniteľných krajinných štruktúr.

Problémovou oblasťou z tohto pohľadu môže byť úprava trás v hrebeňových častiach pohoria a to z dvoch dôvodov. Zámer uvažuje s rozšírením lesného prieseku hrebeňom a spevnením trasy za účelom strojovej úpravy a zasnežovania, čo predstavuje popri odlesnení z titulu zjazdových tratí ďalší zásah do lesných ekosystémov a vnášanie technických prvkov do najcitlivejších vrcholových partií pohoria. Druhým dôvodom je samotná snaha umožniť prístup do hrebeňovej časti spôsobom, ktorý vyžaduje minimálny vlastný vklad a námahu zo strany návštevníka, čím sa umelo zvýši zaťaženie tohto priestoru na úkor skutočnej kvality zážitku a športového vyžitia (prístup sedačkovými lanovkami, použitie elektrických bicyklov a pod.). Dá sa predpokladať, že zámer sa týmto stane atraktívnejším pre určitú časť klientely, na druhej strane však časť klientely vyhľadávajúcu aktívny pohyb v prostredí nenarušenom civilizačnými prvkami to môže odradiť. Doporučenia sú uvedené pri konkrétnom hodnotení zámeru.

Strediská služieb

Zámer uvažuje s vybudovaním stredísk na poskytovanie komplexných a nadštandardných služieb stravovania, ubytovania, relaxácie, športových aktivít a pod. sústredených v jednom komplexe. Doplnenie ponuky turistickej zóny o navrhované doplnkové služby je podstatné vzhľadom na ich absenciu v predmetnom priestore. Riešenie možno považovať za vhodné, nakoľko sústredenie jednotlivých služieb a objektov do jedného celku je v porovnaní s viacerými objektami v rôznych priestoroch prijateľnejšie vzhľadom na požadované vstupy (záber pôdy, potreba zdrojov a energií atď.) aj výstupy (vplyvy na jednotlivé zložky prostredia). Ide však o rozsiahle projekty pomerne náročné na prostredie. V prípade zámeru Slniečnica ide o projekt na území navrhovaného ochranného pásma NP, pre ktoré je charakteristická typická prechodná krajinná štruktúra s tradičným osídlením, ktorého hodnota nielen ochranná ale aj pre cestovný ruch spočíva predovšetkým v zachovalosti a prirodzenosti poloprírodnej krajiny bohatej z hľadiska biodiverzity. Priestor je vhodný pre využitie existujúceho potenciálu obcí bez vnášania výrazných cudzorodých prvkov, ktorými navrhovaný komplex strediska aj park jednoznačne sú. Podpora zo strany ochrany prírody si teda vyžiada zváženie rozsahu návrhu. Konkrétne doporučenia sú uvedené pri hodnotení jednotlivých zámerov.

MVE

Zámer uvažuje s využitím hydropotenciálu na krytie energetickej potreby stredísk a objektov služieb. Návrh je v súlade s proklamovanou snahou o ekologizáciu celého zámeru. Treba však brať

do úvahy, že „ekologicky čistá“ energia získavaná týmto spôsobom neostáva bez následkov na prírodných ekosystémoch. V tomto štádiu návrhu nie sú zrejmé nároky na odber vody ani technické riešenie. Nie je zrejmé, či MVE navrhované v rámci jednotlivých objektov a zámer Sústava MVE sú totožné. V každom prípade ide minimálne o 3 MVE na jednom toku a prítokoch, čiže ovplyvnenie je viacnásobné a vzťahuje sa na jeden prepojený vodný ekosystém. Existuje teda reálny predpoklad, že ochrana prírody bude tento zámer rozporovať vzhľadom na potenciálny vplyv na ekosystém vodného toku a následne biotu (prietokové pomery, migračná bariéra...). Doporučenia sú uvedené pri hodnotení zámeru.

Veterné parky

Tento zámer sleduje zhodnotenie alternatívneho zdroja energie, z hľadiska ochrany prírody a obzvlášť krajiny však ide o úplne nevhodný návrh. Riešené územie nedisponuje priestorovými možnosťami, ktoré vyhovujú realizácii bez nepriaznivého dopadu na celkový krajinný ráz. Primárnym je estetické znečistenie v prírodne a scenéricky hodnotnom krajinnom priestore, závažným je aj sprievodné fyzikálne znečistenie vplývajúce na živé organizmy, potenciálne kolízie s vtákmi a ohrozenie ich migračných trás. Doporučujeme upustiť od uvedeného zámeru.

Termálne kúpaliská

Zámery na využitie geotermálnej energie resp. prirodzených výverov termálnych vôd na rekreačné účely sú vhodnou formou cestovného ruchu, ktorá umožňuje zvýšiť celoročnú atraktivitu územia. Pre vlastné posúdenie je podstatný spôsob zachytenia termálnych vôd (prirodzený výver alebo vrt), výdatnosť, teplota a pod. a najmä technológia úpravy. Problémovým je pri zámeroch tohto druhu vypúšťanie prebytočnej termálnej vody z vrtu resp. odpadovej vody z bazénov do recipientu, ktorá svojím chemickým zložením a vysokou teplotou môže spôsobiť závažné zmeny vo vodnom ekosystéme s následkami na ichtyofaune a ostatnej vodnej biote. V prípade nízkych prietokov hrozí z tohto titulu aj riziko havarijnej situácie. Primárnou podmienkou realizácie je vhodná technológia úpravy vody pred vypúšťaním vrátane jej dôsledného dodržiavania.

V rámci turistickej zóny sa navrhuje využitie termálnych vôd na viacerých miestach v severnej oblasti, preto je potrebné zosúladiť tieto zámery vo vzťahu k celkovej hydrogeologickej situácii a zásobám termálnych vôd v oblasti ako aj s existujúcimi zariadeniami tohto druhu.

Regionálna rekreačná preprava

Z rozvojového hľadiska ide o podstatnú časť celého zámeru, ktorá je však závislá od realizovateľnosti ostatných dielčích zámerov. Z hľadiska predpokladanej prevádzky možno považovať za vhodnejší zámer na vybudovanie horskej železnice (variant 1) a to v alternatíve 1 „Termál“, nakoľko rieši dopravné nároky vo vzťahu k cestovnému ruchu komplexne v celom priestore. Z hľadiska potenciálnych vplyvov počas výstavby sa javí tento variant ako menej výhodný, nakoľko vyžaduje zásahy do prostredia, ktoré sa nevyhnú ani cennejším častiam územia. Problémové budú niektoré úseky trate v lesnatom a členitom teréne počas výstavby vzhľadom na potrebu rozsiahlejších terénnych úprav, premostení, oporných múrov, odlesnenia a pod. Tieto vplyvy sú z hľadiska ochrany prírody v lokálnom meradle závažné, možno však predpokladať, že nebudú vážnou prekážkou realizácie v porovnaní s veľmi výhodnou a ekologickou prevádzkou

i prínosom pre rozvoj regiónu. Dôležitú úlohu hrá dôsledný výber trasy najmä v citlivom a členitom teréne za účelom minimalizácie zásahov počas výstavby.

Ostatné zámery možno z hľadiska ochrany prírody považovať všeobecne za prijateľné v danom priestore, pričom sa samozrejme nedá vylúčiť lokálny konflikt, ktorý nie je možné špecifikovať bez presnej lokalizácie a návrhu technického riešenia. V zásade sa však nepredpokladá z tohto titulu ohrozenie ich realizovateľnosti. Týka sa to zámerov: termálne kúpaliská, skautské tábory, gazdovstvá, ubytovacie a stravovacie zariadenia, splav Oravy, prechod Kvačianskou dolinou, regionálna bioenergetická centrála.

Výraznejšiu podporu a spoluprácu možno očakávať v prípade revitalizačných zámerov a tých, ktoré sú zamerané na rozvoj vidieka, napr. zámeru „Podhorský gazda“, ktorý predstavuje pre danú oblasť veľmi vhodné rozvojové projekty, pozitívne aj z hľadiska ochrany prírody najmä z dôvodu obnovy extenzívneho hospodárenia na TTP.

Všeobecný záver:

Z hľadiska ďalšieho rozvoja územia môže byť predložený zámer turistickej zóny optimálnym riešením. Cestovný ruch je forma rozvoja, ktorá je vhodná práve pre územie s vysokým prírodným potenciálom a pomerne slabou ekonomickou bázou. Z hľadiska ochrany prírodných zdrojov a stability krajiny je zámer akceptovateľný vzhľadom na komplexnosť riešenia a celkovú skladbu aktivít, avšak za podmienky prehodnotenia objektovej skladby a rozsahu niektorých konkrétnych projektov.

Akceptovateľnosť a priechodnosť celého zámeru najlepšie preverí proces posudzovania vplyvov na životné prostredie. Väčšina navrhnutých dielčích zámerov svojím charakterom a rozsahom podlieha zisťovaciemu konaniu alebo povinnému posudzovaniu v zmysle zákona NR SR č. 127/1994 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení zákona NR SR č. 391/2000 Z. z. Výhodným riešením je posúdenie celého zámeru turistickej zóny ako ucelenej štúdie, čo zákon umožňuje. Takéto riešenie umožňuje dostatočne posúdiť aj kumulovaný dopad na prostredie, ktorý je možné identifikovať len pri hodnotení všetkých zámerov vo vzájomnej väzbe. Z hľadiska ochrany prírody je práve tento podstatný. Zároveň tento proces umožní na základe výsledkov zosúladiť jednotlivé dielčie projekty tak, aby sa individuálne posudzovali len zámery vhodné a realizovateľné, čo značne zefektívni celý postup z hľadiska časového aj finančného.

3. Hodnotenie jednotlivých zámerov

Zámer č. 1 Regionálna rekreačná preprava

Hodnotenie:

Vzhľadom na predpokladané zásahy pri výstavbe, ktoré nebudú zanedbateľné, možno považovať samotný zámer ozubnicovej železnice za konfliktný. Keďže však ide o súčasť návrhu celej turistickej zóny, ktorá predstavuje celý komplex kumulovaných priamych aj nepriamych vplyvov na prostredie, treba posudzovať návrh dopravy v kontexte prepojenia na ostatné zámery v rámci zóny. Z hľadiska celkového riešenia systému dopravy a tým i zaťaženia územia účinkami prevádzky predstavuje horská železnica najvhodnejší spôsob prepravy s prijateľnými dopadmi na biotu vlastnou prevádzkou. Predpokladané vplyvy prevádzky sú v porovnaní s inými alternatívami

podstatne nižšie v tomto prípade, čo je v návrhu turistickej zóny dostatočne zargumentované. Z hľadiska ochrany prírody zostávajú problémové zásahy do citlivých a hodnotných častí územia pri výstavbe trate. V záujme efektívneho prepojenia jednotlivých zámerov nie je možné vylúčiť ani územia s vyšším stupňom ochrany, sú však možné lokálne úpravy trasovania, ktoré umožnia minimalizovať závažné zásahy do konfigurácie terénu a lesných porastov, prípadne umožnia vyhnúť sa významnejším spoločenstvám a biotopom, ktorým prislúcha ochrana pred likvidáciou a poškodením zo zákona. Podmienkou je vylúčiť priame zásahy do chránených území so 4. a 5. stupňom ochrany. V rámci územia TANAP a navrhovaného Chočského národného parku je trasa vedená prevažne v línii existujúcich dopravných koridorov.

Doporučenie:

- realizovať alternatívu komplexného prepojenia turistickej zóny horskou železnicou (TERMÁL)
- lokálne upraviť trasovanie za účelom obmedzenia vplyvov na významné biotopy
- riešiť alternatívne trasu cez lokalitu Danková v súlade s doporučeniami pre zámer č. 12 Ostré
- zvoliť vhodnú technológiu výstavby v citlivom a členitom horskom prostredí (terénne úpravy, oporné múry, premostenia, výruby atď.)
- zosúladiť lokalizáciu zastávok s alternatívnymi úpravami niektorých zámerov; pre zastávky využiť aj turisticky atraktívne miesta bez väčšej vybavenosti napr. východiská cyklo, lyžiarskych a turistických trás, gazdovstvá, remeselné dvory, obce s kultúrne - historickým zázemím a pod.

Záver: realizovateľný zámer (pri rešpektovaní doporučení)

Zámer č. 2 Horský hotel Juráň

Hodnotenie:

Zámer je situovaný v priestore Oravíc, na lokalite, ktorá priamo nenadväzuje na existujúcu rekreačnú vybavenosť. Vzhľadom na charakter zariadenia (veľká kapacita, nadštandardné vybavenie, využitie termálnych vôd) a jeho umiestnenie na „holej lúke“ možno očakávať, že zo strany ochrany prírody nebude realizácia úplne bezproblémová. Výsledok závisí od konkrétneho situovania v priestore. Z popisu nie je zrejmé, v akom vzťahu je navrhované využitie termálnej vody pre objekt hotela k existujúcemu zdroju termálnych vôd v Oraviciach, čo je pre hodnotenie podstatné, rovnako ako vlastná technológia.

Doporučenie:

- vyhovujúce osadenie v priestore a technické riešenie minimalizujúce vplyvy na prostredie s ohľadom na lokálny výskyt vzácnych spoločenstiev a krajinný ráz
- zosúladenie využívania termálnych vôd, vhodné technické a technologické riešenie (úprava vody, vypúšťanie odpadovej vody a pod.)

Záver: realizovateľný zámer (pri rešpektovaní doporučení)

Zámer č. 3 Stredisko CR Skorušina

Hodnotenie:

Pre tento zámer platí v plnej miere všeobecné hodnotenie zimných stredísk z hľadiska ochrany prírody. Zámer situovaný v 1. stupni ochrany, jeho realizáciou však budú dotknuté záujmy ochrany

prírody v značnom rozsahu a to z hľadiska ÚSES (regionálny terestrický biokoridor), z hľadiska ochrany lesných ekosystémov (plošný výrub porastov) aj z hľadiska druhovej ochrany (zmena biotopov, prerušenie migračných koridorov, rušenie v jarnom období). Primerane platí aj hodnotenie vo vzťahu k silnej antropizácii - umožnenie turistiky „bez námahy“ s pohodlným prístupom až do jadra pohoria, čo je pre prírodné prostredie záťažou. Neprijateľná je napr. nočná prevádzka reštauračného zariadenia na vrcholovej stanici (popri ďalších vplyvoch v závislosti od riešenia - vizuálny efekt, migračná bariéra pre vtáctvo a pod.)

Navrhovaný rozsah zámeru je pre prírodu neprijateľný. V prípade realizácie zámeru č. 4 Blatná, čo by predpokladalo značné ústupky z pozícií ochrany prírody, ho možno považovať za nepriechodný, keďže ide o závažné zásahy minimálne vzdialené v rámci jedného pohoria.

Stredisko Skorušina je navrhnuté ako komplex viacerých lyžiarskych zariadení, takže umožňuje aj určité alternatívne spracovanie. Akceptovateľná úprava rozsahu by však pravdepodobne znamenala úplné vylúčenie zámeru z turistickej zóny a jeho nahradenie zámerom Oravice v kombinácii so zámerom Brezovica. Z hľadiska ochrany prírody je vhodným riešiť rekonštrukciu (predĺženie) vleku v Oraviciach prípadne doplniť vybavenosť o ďalšie relaxačné služby ako komplexné vybavenie pre turistov v nástupe na hrebeňovú cyklotrasu, zimnú a letnú turistiku. Súčasná vybavenosť pri obci Brezovica by mohla slúžiť ako základ pre rozšírenie ponuky modernizáciou zariadení (nevylučuje sa aj realizácia nového vleku a trasy s vyššou obtiažnosťou vo vhodnom teréne) a doplnením o ďalšiu vybavenosť. V prípade realizácie zámeru Blatná by bolo možné zabezpečiť aj pomerne výhodný prístup do centrálnej časti turistickej zóny cez obec Zábiedovo.

Doporučenie:

- vylúčiť zámer z návrhu turistickej zóny
- alternatívne riešiť ponuku zimných športov v stredisku Oravice a Brezovica

Záver: nerealizovateľný zámer v zmysle návrhu, realizovateľný alternatívne v zmysle doporučenia

Zámer č. 4 Stredisko CR Blatná

Hodnotenie:

Zámer je veľmi širokospektrálny a obsahuje rôzne druhy aktivít, ktoré umožňujú celoročnú rekreáciu a výhodné prepojenie na severnú stranu Skorušiny. Je situovaný v 1. stupni ochrany.

Pre hodnotenie časti zámeru - lyžiarske stredisko platí všeobecné posúdenie v plnom rozsahu ako je uvedené pri zámere č. 3 Skorušina a očakávané vplyvy možno považovať za porovnateľné, s tým že na strane Habovky sú možnosti aspoň sčasti využiť nelesné plochy pre zjazdovú trať a tým o niečo znížiť nevyhnutné zásahy do porastov. Vzhľadom na krátku vzdialenosť medzi oboma návrhmi, je priechodnosť oboch zámerov súčasne nulová vzhľadom na presýtenie priestoru antropickými aktivitami a kumuláciu vplyvov na pomerne malej ploche. Preto je nevyhnutné jeden zo zámerov zimného strediska vylúčiť resp. nahradiť inými vhodnými, čo by značne zvýšilo šance na obhájenie druhého z nich, aj to len za cenu značných ústupkov zo strany ochrany prírody. Vzhľadom na vzájomnú prepojenosť lyžiarskych zariadení na ďalšie plánované aktivity v rámci zámeru Blatná s prepojením na Zábiedovo, považujeme za vhodnejšie ponechať návrh Blatná. V nevyhnutnom prípade (silný odpor voči riešeniu „cez kopec“), ktorý nemožno vylúčiť, treba počítať aj s minimálnou alternatívou (obmedzenie lyžiarskeho strediska na LV prípadne LD na strane Habovky), i keď tento variant oslabí efekt celého zámeru s prepojením na Zábiedovo.

Pre stredisko „5p“ platí všeobecné hodnotenie. Ide o rozsiahly komplex s väčším záberom pôdy a kumuláciou vplyvov na prostredie. Jeho realizácia je možná v závislosti od výberu konkrétnej lokality; z hľadiska charakteru prostredia a vyváženejšieho rozloženia považujeme za vhodnejší

priestor Človečia. Konfliktným môže byť návrh na výstavbu MVE ako súčasť strediska (viď všeobecné hodnotenie a zámer sústava MVE).

Termálne kúpalisko Zábiedovo je prijateľná aktivita, pokiaľ sa vezmú do úvahy pripomienky relevantné k vlastnej lokalizácii a k využitiu termálnych vôd vrátane ochrany geotermálnych zdrojov a potenciálnych vplyvov na prostredie (viď všeobecné hodnotenie).

Letná bobovú dráha je zámer, ktorý sa pravdepodobne nestretne s podporou ochrany prírody. Ide o technický prvok, s nepriaznivým vizuálnym účinkom na krajinný ráz. Realizácia však nie je vylúčená, závisí od vlastného umiestnenia v teréne. Z hľadiska celého riešenia zóny však doporučujeme v tomto prípade návrh bobovej dráhy vylúčiť a ponechať ho v zámere zimného strediska Zuberec, ktoré poskytuje vhodnejšie podmienky. Zámer na realizáciu dvoch dráh v oblasti Habovky a Zuberca by bol ťažko obhájiteľný.

Návrh na zariadenie Salaš Biedna je z hľadiska ochrany prírody vhodný, najmä ak zhodnocuje existujúce extenzívne poľnohospodárske využitie lokality a tradičnú výrobu (chov oviec, mliečne výrobky) a nepredpokladá nadmerné zásahy do prostredia.

Golfový areál sa nachádza v 2. stupni ochrany. Z hľadiska foriem cestovného ruchu nepredstavuje najvhodnejšie zariadenie do horského prostredia, je však situované v blízkosti urbanizovaného priestoru Habovka - Zuberec. Ide o priestor neďaleko chráneného územia s 5. stupňom ochrany PR Medzi bormi s pravdepodobným výskytom významnejších nelesných spoločenstiev a biotopov aj mimo neho. Vybudovanie ihriska predpokladá pomerne rozsiahle terénne úpravy, pravdepodobne i výsadbu stanovištne nepôvodných druhov (trávny pokryv). Tieto skutočnosti môžu ovplyvniť postoj dotknutých inštitúcií.

Doporučenie:

pre lyžiarske stredisko (v prípade vylúčenia zámeru Skorušina):

- minimalizovať zásahy do lesných porastov a biotopov (alternatíva s využitím len habovskej strany)

pre stredisko „5p“:

- vhodný výber lokality s cieľom minimalizovať zásahy do biotopov
- rešpektovať doporučená vo vzťahu k MVE
- vhodné riešenie technológií za účelom minimalizácie vplyvov na prostredie
- vhodné architektonické riešenie pre zachovanie krajinného rázu

pre bobovú dráhu:

- vylúčiť zo zámeru

pre Salaš Biedna:

- citlivé zakomponovanie do prostredia, využitie tradičnej hospodárskej činnosti

pre golfový areál:

- plne rešpektovať existujúce CHÚ Medzi bormi aj ďalšie významné spoločenstvá mimo neho (vylúčiť priamy zásah)
- vylúčiť zásahy, ktoré by mohli ovplyvniť vývoj uvedených spoločenstiev (zmeny vodného režimu, použitie stanovištne nepôvodných druhov drevín a tráv pri vegetačných úpravách)

Záver: zámer ako celok realizovateľný len v alternatíve - pri vylúčení zámeru Skorušina a rešpektovaní doporučení na úpravu rozsahu

Zámer č. 5 Stredisko CR Zuberec

Hodnotenie:

Podobne ako predchádzajúce je zámer postavený na ponuke zimných športov. Nachádza sa v 1. stupni ochrany a v porovnaní so zámermi Blatná a Skorušina má podstatne lepšie prirodzené podmienky pre vybudovanie lyžiarskeho strediska z hľadiska dôsledkov na prostredie a biotu. Upozorňujeme však, že tvrdenie uvedené pri zámere LD Machy o vybudovaní dvoch zjazdoviek bez narušenia ekosystémov nezodpovedá skutočnosti. V prospech zámeru Zuberec hovorí možnosť nadviazať na existujúce stredisko Milotín, čo však návrh nevyužíva.

Výstavba LD Mních predpokladá priamy zásah nielen do terestrického biokoridoru ale aj regionálneho biocentra, s realizáciou je spojené značné odlesnenie a tým aj zásahy do biotopov umocnené riešením „cez kopec“ a jarná prevádzka, určitý konflikt predpokladá aj čerpanie vody pre zasnežovací systém. Tento projekt je z hľadiska ochrany prírody len ťažko obhájitelný.

Lyžiarska trasa a LD Machy je situovaná prevažne v nelesnom teréne, ktorý umožňuje realizáciu bez plošných zásahov do lesných ekosystémov, problémom môže byť kolízia s pramennou oblasťou Milotínky. Tento zámer možno hodnotiť ako akceptovateľný. Návrh prepojovacieho vleku a trasy je zaujímavý z pohľadu návštevníka a celkovej funkčnosti strediska, pokiaľ by bol realizovaný v plnom rozsahu. Realizáciou však dôjde k ďalším výrubom a zásahom do ekosystémov, čím sa priechodnosť zámeru znižuje.

Je možnosť, že zámer v rozsahu, ako je navrhovaný, by bol realizovateľný, ale len v prípade, že by išlo o jediný väčší zásah v rámci Skorušinských vrchov. To predpokladá upustenie od zámerov „cez kopec“ riešenia LD Skorušina aj Blatná a vytvorenie len jedného veľkého lyžiarskeho strediska v tomto priestore, kde by rozvoj zimných športov bol akceptovaný vo väčšom rozsahu aj na úkor likvidácie biotopov a narušenia prírodného prostredia v lokalite Mních - Machy, pričom lesné ekosystémy na hrebeni východnej časti pohoria by ostali bez zásahov. V prípade súčasnej realizácie zámeru Blatná aj Zuberec, je potrebné upraviť rozsah lyžiarskych zariadení. Vhodným riešením je využitie existujúcich tratí s možnosťou ich predĺženia a doplnenie o LD Machy, ktorý rozšíri ponuku o kvalitný terén, vyššej obtiažnosti. Nelesný priestor je vhodný prípadne aj pre výstavbu niektorých ďalších zariadení (U rampa, bobová dráha).

Vysokohorská chata Mních situovaná pri LD Machy je návrh, ktorý pri citlivom riešení a osadení v teréne, nie je vylúčený. Na zváženie je účel a efektívnosť stravovacieho zariadenia pod hrebeňom, nakoľko bude obmedzené jeho využitie v mimosezónnom období (prístup - len lanovka, turistická a lyžiarska trasa).

V prípade vyhliadkovej veže nie je zo zámeru zrejmé jej presnejšie umiestnenie, od ktorého sa odvíja aj hodnotenie potenciálnych vplyvov. Predpokladá sa však, že vzhľadom na výšku bude primárny vizuálny efekt na scenérii krajiny a bariérový prvok pre vtáctvo a jeho migračné trasy.

Pre termálne kúpalisko Tereza platí primerane všeobecné hodnotenie vo vzťahu k využitiu geotermálnej energie. Podstatná je technológia úpravy vody pre použitie a najmä pred vypúšťaním do recipientu, aj vypúšťanie prebytočnej termálnej vody z vrtu vzhľadom na možné dôsledky na ekosystém vodného toku. Konflikt možno očakávať v prípade lokálneho výskytu vzácnych biotopov a spoločenstiev.

Doporučenie:

pre lyžiarske stredisko

- uvažovať s alternatívou úpravy rozsahu - doporučuje sa model s vypustením LD Mních a prepojovacieho vleku s možnosťou zvýšenia kapacity a predĺženia existujúcich vlekov a úpravy existujúcich zjazdoviek

- rešpektovať všeobecné požiadavky na minimalizáciu vplyvov vo vzťahu k odlesneniu, zasnežovaniu, náhradnej výsadbe a pod. ako aj ochranu pramenísk a iných významných biotopov

pre chatu Mních

- prehodnotiť umiestnenie chaty za účelom ochrany citlivejšieho prostredia v oblasti hrebeňa aj efektívnosti zariadenia
- rešpektovať charakter prostredia a scenériu citlivým osadením v teréne

pre vyhliadkovú vežu

- prehodnotiť rozsah zámeru (vylúčenie resp. zníženie výšky a vhodné technické riešenie na ochranu vtáctva)

pre termálne kúpalisko

- rešpektovať požiadavky na ochranu a zachovanie významných spoločenstiev
- zabezpečiť vyhovujúcu technológiu na obmedzenie vplyvov na prostredie

Záver: realizovateľný zámer v alternatívach: upustenie od zámeru LD Blatná a Skorušina resp. úprava rozsahu v zmysle doporučení

Zámer č. 6 Stredisko multislužieb Zuberec

Hodnotenie:

Stredisko multislužieb predstavuje veľmi komplexné riešenie základných aj nadštandardných služieb pre návštevníkov regiónu, ktoré je vhodne situované v ťažiskovom uzle severnej časti turistickej zóny, kde sa očakáva aj najväčší nápor návštevnosti najmä zo strany Poľska. Zámer je situovaný prevažne v obci Zuberec, ktorá je už v súčasnosti značne turisticky a rekreačne urbanizovaná. Umiestnenie ťažiskovo v zastavanej časti územia resp. v jeho priamej náväznosti (predpokladá sa podľa mapy a popisu) dáva predpoklad, že z hľadiska ochrany prírody bude tento zámer vyhovujúci, keďže sústreďuje služby cestovného ruchu v náväznosti na existujúce urbanizované celky bez záberu plôch v hodnotných častiach územia. Prepojenie rekonštruovanou lesnou cestou a elbusmi do strediska Madajka nepredpokladá väčší zásah, konfliktným z pohľadu ochrany prírody môže byť ale návrh MVE a areálu pre dobíjanie elbusov v priestore Brestová, ktoré posúva zámer do jadra NP. Za priechodnejšiu možno všeobecne považovať alternatívu tohto objektu priamo v Zuberci, čo však nemusí platiť pri podrobnom zhodnotení konkrétnych parametrov a technického prevedenia jednotlivých objektov. Pre návrhy MVE Brestová resp. Zuberec platí hodnotenie ako vo všeobecnej časti a pri zámere č. 23. Celkovo možno pozitívne hodnotiť snahu o ekologizáciu riešenia použitím alternatívnych zdrojov energie, podstatné sú však primárne vstupné aj dlhodobé zásahy do prostredia.

Doporučenie:

- sústrediť zámer do urbanizovaného priestoru Zuberca s minimálnym zásahom do jadra NP
- pri výbere alternatívneho riešenia získavania energie a dobíjania elbusov rešpektovať konkrétne požiadavky ochrany prírody v závislosti od technického riešenia a dopadu (možnosti: MVE Brestová, MVE Zuberec, bez MVE)

Záver: realizovateľný zámer (vzhlľadom na možnosť alternatívneho riešenia)

Zámer č. 7 Stredisko zimných športov Madajka

Hodnotenie:

Zámer je situovaný vo vlastnom území NP, čo na prvý pohľad môže pôsobiť konfliktne. Nejedná sa však o nový zámer, ale o rekonštrukciu a modernizáciu existujúceho lyžiarskeho vleku a zjazdových tratí a doplnenie vybavenosti v priestore, kde tieto aktivity už sú v prevádzke. Keďže zo strany ochrany prírody sa nepredpokladá záujem o úplnú likvidáciu lyžiarskych aktivít v tomto priestore, modernizácia ako predpoklad zvýšenia kvality služieb bez väčších zásahov do prostredia by nemala byť prekážkou. Aj v tomto prípade primerane platí všeobecné hodnotenie zimných stredísk, t. j. možno očakávať určitý konflikt z dôvodu odlesnenia v členitom teréne, i keď malého rozsahu, a budovania zasnežovacieho systému s prihliadnutím na 3. stupeň ochrany. Toto by však nemalo byť prekážkou uskutočnenia zámeru.

Doporučenie:

- vhodným technickým riešením minimalizovať vplyvy z titulu zasnežovania
- minimalizovať výrub lesa z dôvodu stavby LD, využiť existujúce zjazdové trate

Záver: realizovateľný zámer (pri rešpektovaní doporučení)

Zámer č. 8 Zariadenie CR Nižniansky mlyn

Hodnotenie:

Zámer je situovaný v 1. stupni ochrany, v priestore, kde sa nepredpokladá územný konflikt z titulu ochrany prírody. Primerane platí v tomto prípade všeobecné hodnotenie zámeru na výstavbu MVE ako súčasť objektu; v prípade realizácie bez MVE možno zámer považovať bezproblémový.

Doporučenie:

- zosúladiť zámer s realizáciou ďalších, ktoré sú navrhované v rámci sústavy MVE na Studenom potoku, rešpektovať požiadavky na technické riešenie objektu MVE
- alternatívne riešiť objekt bez MVE

Záver: realizovateľný zámer (v alternatíve resp. pri rešpektovaní doporučenia pre sústavu MVE)

Zámer č. 9 Oravské pereje – linka Nižná – Oravský Podzámok

Hodnotenie:

Zámer veľmi vhodný na zatraktívnenie ponuky turistickej zóny s minimálnym dopadom na prostredie počas prevádzky a dočasným zvýšeným vplyvom počas výstavby objektov. Konflikt vyplýva z právnej ochrany vodného ekosystému Oravy (CHA Rieka Orava, nadregionálny hydrický biokoridor). Prístaviská sú navrhnuté v priestoroch, kde je pomerne dobre zachovalý prirodzený charakter toku a brehových porastov, takže ich vybudovanie spojené s určitými negatívnymi vplyvmi (terénne úpravy, výrub drevín) aj ich samotná existencia môže byť rozporovaná. Vlastný splav rieky neznamená problém z hľadiska ochrany prírody, pokiaľ neprekročí únosnú hranicu rušenia vodného vtáctva a živočíchov.

Doporučenia:

- venovať zvýšenú pozornosť výberu lokalít pre prístaviská a krčmu; zamerať sa na priestory s voľným prístupom k rieke; minimalizovať zásahy do brehových porastov; uplatniť tradičný historický štýl v technickom a architektonickom riešení
- obmedziť rušivé vplyvy počas vlastných splavov, tradičnú hudbu prezentovať len lokálne (krčma, nástup, výstup), vylúčiť ju počas plavby

Záver: realizovateľný zámer (pri rešpektovaní doporučení)

Zámer č. 10 Stredisko zimných športov Súšava

Hodnotenie:

Stredisko je navrhnuté v podhorskej krajine na severnej strane Chočských vrchov. Je situované z väčšej časti do navrhovaného ochranného pásma Chočského národného parku. Krajinný ráz tohto priestoru je veľmi osobitý a nevhodné zásahy a neprimerané vnášanie technických prvkov by ho mohlo značne znehodnotiť a tým i znížiť jeho atraktivitu pre návštevníka. Napriek tomu v rámci Chočských vrchov ide o zimné stredisko, ktoré je spomedzi všetkých navrhnutých najvhodnejšie (aj z hľadiska turistického rozvoja - vzhľadom na prepojenie s Chlebnicami) a je predpoklad, že za určitých okolností bude akceptovaný. Podmienkou však je, že nevhodné a neprijateľné zámery (Ostré, Holica) budú vypustené resp. alternatívne riešené, čím sa vylúči nevhodné presýtenie priestoru väčšími strediskami, nedôjde k urbanizácii hodnotných častí pohoria a zároveň sa dosiahne primeraný turistický rozvoj tohto územia pri zachovaní atraktívnej krajinej štruktúry. Na strane Veľkého Borového Súšava poskytuje možnosti realizácie lyžiarskej trate a lanovky bez rozsiahlych zásahov do lesných ekosystémov, na strane Chlebníc si realizácia vyžiada väčší zásah. Dopady výstavby nebudú zanedbateľné, ale ani neakceptovateľné. Pre dotknutú oblasť je typický výskyt biotopov a tokanísk vzácného tetraťa hôlného, čo možno s istotou považovať za prekážku pre jarnú prevádzku zariadenia.

Kúpele Slnčnica predstavujú v podstate vhodné riešenie pre tento typ krajiny ovšem za podmienky veľmi citlivého osadenia a zakomponovania do prostredia. Ide o veľmi rozsiahly objekt, ktorý sústreďuje širokú škálu aktivít. Väčšina z nich predstavuje vhodný typ rekreácie pre daný priestor (kone, relaxačné služby), sústreďuje ich však v jednom priestore, treba preto počítať aj s kumuláciou vplyvov na prostredie. V súlade s filozofiou trvalo udržateľného využitia územia navrhovaného NP pre ľahký cestovný ruch, sa ako vhodná alternatíva javí rozloženie týchto aktivít v rámci alebo v návaznosti na zastavané územie obcí s elimináciou veľkých objektov vo voľnom priestore extravilánu.

Zámer horského parku a obory nie je z hľadiska ochrany prírody neprijateľný, vyžaduje však dôsledné rešpektovanie určitých požiadaviek. Predovšetkým je nevyhnutné zachovať prirodzenú štruktúru krajiny, bez vnášania nepôvodných druhov t.j. prípadne vegetačné úpravy realizovať výlučne z miestnych stanovištných pôvodných druhov bez umelých sadových úprav. Neprirodzené prvky (lavičky, artefakty a pod.) nie sú pri citlivom riešení a osadení prekážkou (v bezprostrednej blízkosti kúpeľov). Obora pre zver nie je nepriechodným ale ani vhodným prvkom v danom prostredí, čo však závisí od konkrétnej lokalizácie. V každom prípade ide o zásah do prirodzených ekosystémov, ktorý predpokladá aj určité technické zásahy v krajine (minimálne oplotenie), pričom účel a prínos v súvislosti s realizáciou turistického zónu nie je zreteľný.

Doporučenia:

- pre lyžiarske stredisko - minimalizovať zásahy do prostredia v súvislosti s výstavbou LD a zjazdových tratí, obmedziť prevádzku v jarnom období, nerozširovať hrebeňovú lyžiarsku trasu na úkor lesných porastov

- pre kúpele Slnčnica - prehodnotiť rozsah kúpeľného strediska s alternatívou presunu niektorých aktivít do priestoru okolitých obcí (napr. chov koní), eliminovať výstavbu veľkého antropického diela v danom priestore, citlivo riešiť architektúru a osadenie v teréne
- pre horský park - zachovať prirodzenú štruktúru a vzhľad krajiny, vylúčiť vnášanie nepôvodných druhov, vylúčiť návrh obory zo zámeru

Záver: realizovateľný zámer (pri rešpektovaní doporučení)

Zámer č. 11 Stredisko zimných športov Holica

Hodnotenie:

Stredisko je navrhované tak, že priamo zasahuje do jadra navrhovaného národného parku, ktorého hlavnou devízou je vysoký stupeň zachovalosti prírodných ekosystémov a absencia akéhokoľvek väčšieho cestovného ruchu, v čom spočíva jeho jedinečnosť v rámci Slovenska. Realizácia väčších zámerov popiera podstatu hodnôt tohto územia a je neprijateľná.

Aj odhliadnuc od návrhu na NP, zámer Holica je z hľadiska ochrany prírody nevhodný. Holica je zalesnený masív s členitým reliéfom, jeho hrebeňovou časťou prechádza hranica NPR Suchá dolina. Táto je do dnešného dňa pre turistickú verejnosť neprístupná značeným chodníkom a to ani v údolnej časti z dôvodu zachovania zóny klúdu a ticha pre populácie divožijúcich živočíchov. Jedná sa o útočisko a hniezdisko chránených druhov živočíchov vrátane kriticky ohrozených. Akékoľvek sprístupnenie masívu Holice je preto z hľadiska ochrany prírody nežiadúce bez ohľadu na sezónnosť využitia.

Alternatívne doporučujeme uvažovať s využitím priestoru Hút ako základne pre nenáročnú zimnú rekreáciu (ľahké krátke zjazdové trate s vlekmi v bezprostrednej blízkosti obce vrátane už existujúceho) a relaxáciu pre menej náročných zákazníkov ako doplnok k možnostiam veľkokapacitných zimných stredísk v dostupnom okolí.

Doporučenie: vylúčiť zámer z návrhu turistickej zóny, prípadne zvážiť alternatívu využitia bezprostredného okolia obce

Záver: nerealizovateľný zámer v zmysle návrhu; realizovateľný zámer v prípade doporučovaného alternatívneho riešenia

Zámer č. 12 Stredisko zimných športov Ostré

Hodnotenie:

Podobne ako zámer Holica je aj tento situovaný v jadre navrhovaného národného parku, takže sa naňho vzťahuje aj predchádzajúce hodnotenie. Lanová dráha je navrhovaná v riešení cez kopec, čo predstavuje zásah až do centrálnej časti Sielnických vrchov. Zámer je navrhovaný v priestore obce Osádka, kde už v súčasnosti existuje (i keď minimálna a nepostačujúca) základňa pre rekreáciu. Zámer je navrhnutý ako nová samostatná aktivita, ktorá na existujúce nenadväzuje priestorovo ani funkčne. Podobne je riešená aj trasa ozubnice v tomto priestore - umožňuje prístup k zámeru Ostré, ale obec a súčasný rekreačný priestor ostáva neprepojený, i keď je zrejmé, že príčinou je pravdepodobne výber najvhodnejšej trasy železnice. Celkovo možno hodnotiť, že zámer nezahodnocuje existujúci potenciál územia v návaznosti na obec - na jednej strane a predpokladá závažný zásah do minimálne narušeného, z hľadiska štruktúry krajiny významného priestoru na strane druhej. Z tohto dôvodu nemožno očakávať podporu zo strany ochrany prírody. Priechodným riešením je alternatíva v podobe dobudovania existujúceho strediska na vyšší štandard a doplnenie

vybavenosti (rekonštrukcia prípadne predĺženie existujúceho vleku, doplnkové relaxačné aktivity a pod.). Dá sa predpokladať, že tento variant bude priechodnejší aj za cenu vyššieho dopadu na prostredie pri zmene trasy železnice tak, aby korelovala s alternatívnym riešením.

Doporučenie:

V prípade tohoto zámeru sú možné dve riešenia:

- vylúčenie zámeru z návrhu turistickej zóny
- návrh na alternatívne využitie priestoru obce Osádka

Záver: nerealizovateľný zámer v zmysle návrhu; realizovateľný zámer v prípade prijatia navrhovanej alternatívy

Zámer č. 13 CBT trasy

Hodnotenie:

Z hľadiska ochrany prírody je tento zámer sám o sebe minimálne konfliktný, keďže ponúka trvalo udržateľný spôsob využitia krajiny a prírodného prostredia bez vážnych zásahov do ekosystémov. Konflikt však môže spôsobiť snaha o sprístupnenie hrebeňových častí v lesnatom teréne a úpravu tratí s dôsledkami v podobe odlesnenia a zásahov súvisiacich so zasnežovaním (viď všeobecná časť hodnotenia).

Doporučenie:

Tomuto zámeru doporučujeme venovať zvýšenú pozornosť najmä pri výbere a riešení konkrétnych trás. Navrhujeme osobitne riešiť trate vhodné pre pohodlnú a nenáročnú cykloturistiku predovšetkým na úrodných trasách s možnosťou spojenia ďalších aktivít a služieb (termálne kúpaliská, relaxačné služby, stravovanie a pod.). Investovať predovšetkým do vybudovania spevnených trás mimo dopravných ťahov, s vyhovujúcimi parametrami a to z hľadiska bezpečnosti (chodci - cyklisti - motoristi) aj z hľadiska nasmerovania týchto aktivít mimo ochranársky významných a zraniteľných lokalít. Takéto riešenie vyžaduje napr. trasa Lipt. Teplá - Lúčky - Liptovská Mara - Liptovský Mikuláš.

Pre náročnejšiu cykloturistiku doporučujeme riešiť trate s väčším prevýšením využívajúce najmä lesné cesty, úpravy tratí smerovať do úsekov s potenciálnou eróziou či konfliktom s pešími turistami, minimalizovať zásahy do porastov. Na týchto trasách vylúčiť použitie elektrobicyklov. Zosúladiť zámer zasnežovania hrebeňových zimných turistických trás s doporučeniami pre riešenie stredísk zjazdového lyžovania.

Záver: realizovateľný zámer (pri rešpektovaní doporučení)

Zámer č. 14 Prechod Kvačianskou roklinou

Hodnotenie:

Na prvý pohľad zámer predstavuje nevhodný zásah do územia s najvyšším stupňom ochrany. V skutočnosti ide o spriechnenie tiesňavy Kvačianky po rebríkoch a stupačkách, ktoré je možné realizovať citlivo vhodnou technológiou bez vážneho poškodenia prostredia. Umožní sa tak prechod rokliny, ktorý je turisticky podstatne atraktívnejší než doterajšia trasa cez lesné porasty, zároveň vplyv návštevnosti bude obmedzený na skalnaté dno rokliny a vybudovanú trasu bez poškodzovania vegetácie a pôdneho krytu v pôvodnej trase chodníka.

Doporučenie: vhodná technológia a citlivý prístup počas realizácie

Záver: realizovateľný zámer

Zámer č. 15 Skautské tábory

Hodnotenie:

Podhorská krajina na úpätí horských celkov s atraktívnym prírodným prostredím je vhodným priestorom pre skautské tábory. Z hľadiska širšieho pohľadu ochrany prírody ide o vhodné využitie, nakoľko tábory plnia východno-vzdelávaciu funkciu najmä v environmentálnej oblasti, čo je z dlhodobého hľadiska pre ochranu prírody rovnako podstatné ako aktívne opatrenia na tomto úseku.

Doporučenie: vhodný výber lokalít s ohľadom na citlivosť priestorov aj tradíciu organizovania táborov v niektorých lokalitách (napr. ústie Prosieckej doliny...)

Záver: realizovateľný zámer

Zámer č. 16 Podhorský gazda

Hodnotenie:

Vítaná aktivita, ktorá predpokladá návrat k tradičným formám extenzívneho poľnohospodárstva, ktoré je podmienkou pre zachovanie ekologicky stabilnej krajinnej štruktúry poľnohospodárskej krajiny a ochranu biodiverzity (vzácne fytoocenózy na TTP, druhovo bohaté spoločenstvá ekotónov). Zároveň predstavuje formu trvalo udržateľného cestovného ruchu, ktorý je možné postaviť na báze existujúceho potenciálu vidieckeho osídlenia bez vnášania cudzorodých civilizačných prvkov. Z hľadiska ochrany prírody je relevantné vhodné umiestnenie objektov, doporučuje sa využiť predovšetkým existujúci potenciál osídlenia a poľnohospodárske pozemky prirodzene vhodné pre extenzívne využitie.

Doporučenie: výber priestorov rešpektujúci prírodné prostredie a existujúce vidiecke osídlenie

Záver: realizovateľný zámer

Zámer č. 17 Remeselný dvor

Hodnotenie:

Podobne ako v predchádzajúcom prípade, ide o vhodné podnikateľské aktivity, u ktorých možno očakávať podporu, nakoľko využívajú tradičné, pre región typické hospodárske činnosti s minimálnym vplyvom na prostredie a štruktúru krajiny.

Doporučenie: ako u zámeru č. 18

Záver: realizovateľný zámer

Zámer č. 18 Revitalizácia Studeného potoka

Hodnotenie:

Revitalizácia vodného biokoridoru ako zámer na obnovu a zlepšenie jeho narušených funkcií v krajine je z hľadiska ochrany prírody jednoznačným prínosom. Pri realizácii treba počítať

s prípadnou korekciou iných zámerov, ktoré by mohli pôsobiť kontraproduktívne a znížiť jeho celkový efekt, napr. výstavba MVE na toku a odbery vody pre zasnežovanie.

Doporučenie: zosúladienie riešenia všetkých zámerov, ktoré sa dotýkajú Studeného potoka

Záver: realizovateľný zámer

Zámer č. 19 Revitalizácia turistických chodníkov

Hodnotenie:

Ide o zámer, ktorý bude prínosom pre prírodné prostredie v turisticky zaťažených oblastiach, preto možno očakávať podporu a spoluprácu zo strany ochrany prírody.

Doporučenie: zámer realizovať v úzkej spolupráci s inštitúciami ochrany prírody (záruka vhodných použitých materiálov a postupu)

Záver: realizovateľný zámer

Zámer č. 20 Rebeca - regionálna bioenergetická centrála

Hodnotenie:

Z hľadiska zhodnotenia odpadových surovín ako zdroja energie ide o veľmi pozitívny prvok v rámci rozvoja územia. Vplyv na prírodné prostredie a krajinu budú predstavovať vlastné objekty centrály záberom pôdy, zásahmi počas výstavby a vplyvom vlastnej prevádzky. Dôležitú rolu z hľadiska realizovateľnosti zámeru hrá vhodná lokalizácia nielen vzhľadom na dopravnú dostupnosť ale aj citlivosť prostredia; zámer ako taký však možno považovať za priechodný.

Doporučenie:

- vhodný výber lokality
- vhodná voľba technológie a technického riešenia objektov

Záver: realizovateľný zámer (pri rešpektovaní doporučení)

Zámer č. 21 Sústava MVE Studený potok

Hodnotenie:

Využitie hydropotenciálu vodných tokov všeobecne nepatrí medzi pozitívne hodnotené zámery z hľadiska ochrany prírody vzhľadom na predpokladané sprievodné zásahy do vodných ekosystémov a nepriaznivé dôsledky na biotu, ktoré je spravidla možné technicky eliminovať len v obmedzenom rozsahu (prerušenie migračných tokov, zmena prirodzeného charakteru dna a brehov, zmena fyzikálnych vlastností toku, následne ovplyvnenie biotickej zložky a pod.). Bez bližšej špecifikácie nie je možné výhrady konkretizovať, ani definitívne posúdiť priechodnosť zámeru v rozsahu, v akom je navrhovaný. V prípade, že zámer predpokladá realizáciu MVE ako zdroja energie pre objekty navrhované v rámci iných zámerov turistickej zóny, dá sa očakávať, že potenciálny konflikt nebude prekážkou realizácie ako takej.

Doporučenia:

- prehodnotiť rozsah využitia hydropotenciálu (počet MVE) v súlade s požiadavkami na zachovanie ekologickej funkčnosti ekosystému

- prispôbiť parametre a technické riešenie MVE požiadavkám ochrany prírody

Záver: realizovateľný zámer (alternatívne, čo do počtu objektov a riešenia)

Zámer č. 22 Veterné parky

Hodnotenie:

Zámer je prezentovaný v oblasti životného prostredia ako zhodnotenie obnoviteľného zdroja energie, v dotknutom priestore však predstavuje nevhodnú aktivitu vzhľadom na silný vizuálny defekt v krajine, fyzikálne znečistenie prostredia a pravdepodobné kolízie s vtákmi. Reálne možno očakávať nesúhlas zo strany inštitúcií ochrany prírody v navrhovaných lokalitách (a dotknutom priestore vôbec).

Doporučenie: vylúčiť zámer z návrhu turistickej zóny

Záver: nerealizovateľný zámer

Zámer č. 23 IRIS Integrovaný regionálny informačný systém

Hodnotenie:

Z hľadiska ochrany prírody vhodný zámer, ktorý prispieva k efektívnemu a systémovému využívaniu územia a regulácii návštevnosti a tým aj k znižovaniu dopadu prevádzky na prostredie. Zámer s minimálnym nepriaznivým vplyvom na prírodu (inštalácia kamerových systémov v teréne).

Doporučenie: vhodný výber miesta na inštaláciu videokamier

Záver: realizovateľný zámer